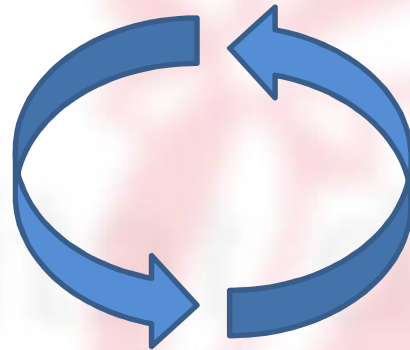

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

Els Cercles de Suport i Responsabilitat

Des del voluntariat, treballant per la integració

Orígens dels Cercles de Suport i Responsabilitat

De la iniciativa ciutadana a un programa de tractament

- Els Cercles van començar l'any **1995 al Canadà** com a iniciativa d'una organització religiosa local que, davant l'imminent alliberament definitiu d'un delinqüent sexual reincident, es va organitzar per ajudar-lo a superar el rebuig social i, alhora, per evitar que iniciés un nou procés de reincidència.
- Amb aquesta finalitat, es va crear, gairebé **de manera espontània, un grup de persones de la comunitat on residia aquest delinqüent sexual per donar-li suport, supervisar-lo en les activitats de la vida quotidiana** i facilitar-li així la integració social i preservar la seguretat de la comunitat.
- El moviment va assolir tant d'èxit que va despertar l'interès de les autoritats penitenciàries i del món de la recerca. A partir d'aquí, es va elaborar un model que ha estat avaluat i que ha anat evolucionant en forma de projectes a diferents països com **Estats Units, Regne Unit, Holanda i Bèlgica**.
- Actualment **és un model d'intervenció que s'aplica a delinqüents sexuals que han finalitzat el tractament a la presó per tal de facilitar la seva reinserció i evitar la reincidència** quan surten en semilibertat o llibertat definitiva.

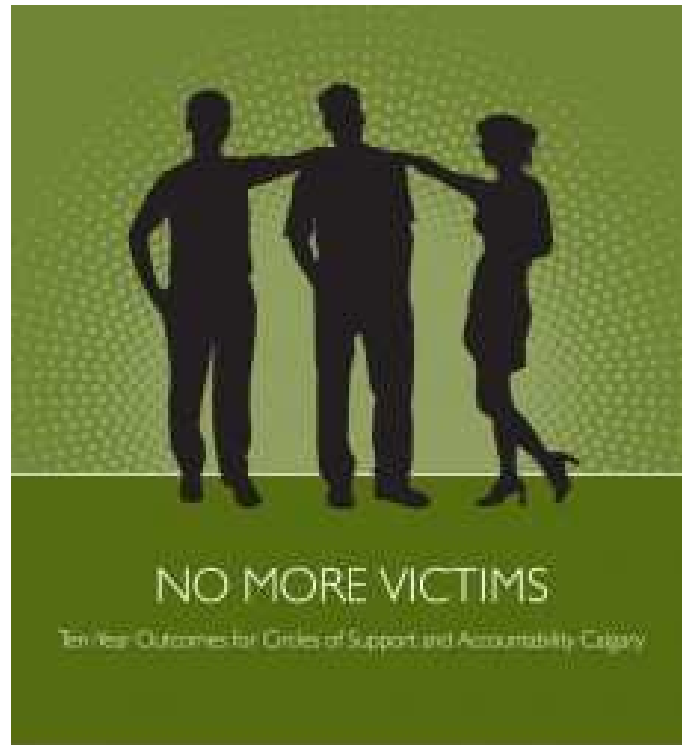
Com funciona un cercle I

Dins els cercles: professionals, voluntaris i penats

- ✓ La intervenció es fa mitjançant un **grup de voluntaris** que, sota la supervisió d'un professional (coordinador), **ofereixen suport a un delinqüent sexual** al mateix temps que fan control social de la seva adaptació a la vida en llibertat, amb la finalitat que es mantingui allunyat de situacions de risc de reincidència.
- ✓ **S'intercanvia informació entre els voluntaris i els serveis de tractament i penitenciaris** mitjançant el coordinador. També s'intercanvia informació i es manté coordinació amb altres serveis comunitaris com la policia o els serveis de salut mental, depenent del cas. Això permet una millor detecció de situacions de risc, el suport als objectius de tractament i l'ajut en els primers mesos fora de la presó.
- ✓ Per aconseguir aquests objectius, **el grup de voluntaris i el penat es troben regularment per valorar els progressos i dificultats en la integració social d'aquest.**
- ✓ També **planifiquen activitats en el seu medi i adopten acords que es duren a terme per facilitar aquest procés. Totes les activitats i acords del cercle són supervisades pel coordinador.** Aquest també resol qualsevol incidència que es pugui produir i comparteix informació amb els professionals, recursos i autoritats encarregats del tractament i control del penat. **Cada cercle té una durada mitjana d'un any i mig.**

Com funciona un cercle II

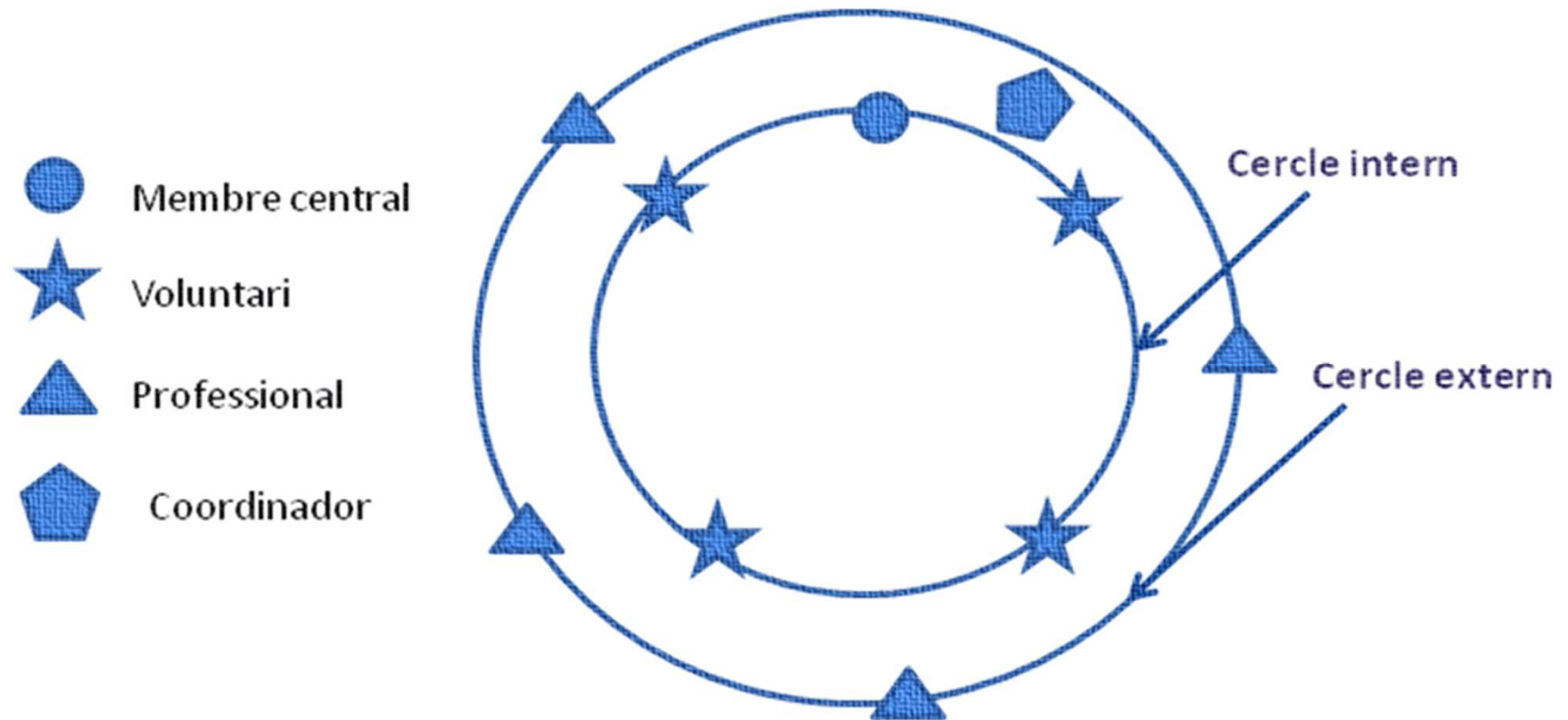
Support sense secrets

- Els membres dels cercles es comprometen amb els **principis de suport i responsabilitat**. Això implica que el membre central (el penat) ha de ser clar a l'hora d'informar sobre tots els aspectes importants de la seva vida: gestió econòmica, ocupació del temps lliure, activitats, relacions, etc., i que aquesta informació és compartida entre tots els membres del cercle (“no secrets”). Per la seva part, els voluntaris es comprometen a oferir-li suport emocional i material per atendre les seves necessitats en el procés d'integració social (habitatge, recerca de feina, temps lliure, cura de la salut...) i a compartir la informació amb els professionals de tractament i de justícia.

Estructura d'un cercle*

* Font: *European Handbook of CoSA*

Principis dels Cercles de Suport i Responsabilitat

- **No més víctimes.** Tots els participants en el Programa assumeixen un mateix compromís: la màxima prioritat és evitar que hi hagi noves víctimes.
- **No hi ha secrets.** Hi ha un compromís comú de transparència: qualsevol informació rellevant per al procés de reintegració del penat o per evitar el risc de reincidència ha de ser compartida pels voluntaris, el coordinador i els responsables del tractament.
- **Acceptació i suport.** El membre central (penat) és reconegut com una persona que vol formar part de la societat, amb responsabilitat i voluntat de canvi. Els voluntaris i els professionals li ofereixen suport perquè aconsegueixi aquest propòsit.
- **Valoració de la conducta.** Els fets delictius es consideren inacceptables. Els voluntaris i els professionals valoren els esforços del penat per aconseguir una reintegració efectiva i desaproven qualsevol conducta que suposi un risc per a la comunitat.
- **Responsabilitat vers el delicte i el procés de canvi.** El membre central es fa responsable del mal causat amb el delicte i de la seva conducta durant el retorn a la vida en llibertat.

Efectivitat del Programa

De la iniciativa ciutadana a un programa de tractament

- Pel que fa a l'efectivitat del programa Cercles, l'avaluació més completa es va fer a Canadà l'any 2009, comparant dos grups equivalents de delinqüents sexuals després de sortir en llibertat. Es va concloure que **el programa Cercles reduïa entre un 70 i un 80 % la probabilitat de reincidència.**

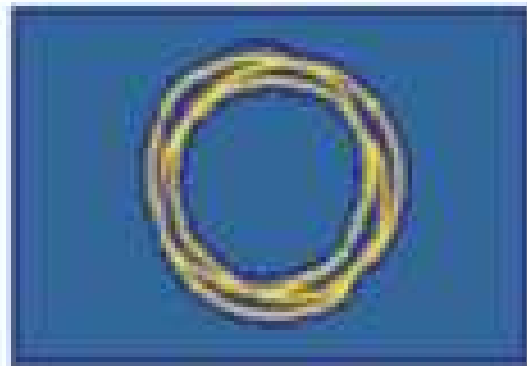
- *D'on partim a Catalunya?*

Els tractaments que fem dins dels centres penitenciaris –recordem que el programa Cercles està destinat a penats en semilibertat o llibertat condicional es demostren eficaços per reduir la reincidència sexual.

S'ha fet una avaluació al Centre Penitenciari Brians 1 que ho posa de manifest:

En relació amb un grup de delinqüents sexuals analitzats, es va veure que el grup que havia sortit en llibertat sense cap intervenció presentava una reincidència del 18,2 %. Però, dels interns que havien rebut intervenció dins del Centre, només n'havia reincidit un 4,1 %.

El programa Cercles **dóna continuïtat a la intervenció feta a la presó en un context de semilibertat**. D'aquesta manera, es potencia l'efecte del tractament per tal de millorar les possibilitats d'èxit durant la transició de la presó a la vida en llibertat. I així ampliar el percentatge d'interns que tornen a la llibertat i abandonen l'activitat delictiva.

CIRCLES4EU

La implementació dels Cercles pilot a Catalunya, dins el projecte europeu Circles 4EU I

Una iniciativa en expansió a Europa

- El projecte europeu Circles 4EU té per objectiu expandir l'aplicació de Cercles a Europa sota estàndards de qualitat i supervisió, i s'ha establert una xarxa europea de supervisió i suport al seu desenvolupament.
- El Programa està coordinat pel Regne Unit i Holanda atesa la seva experiència prèvia en l'aplicació de Cercles, juntament amb la CEP (Organització Europea de Probation).
- Això serà possible gràcies al fet que la Comissió Europea ha concedit una subvenció en el marc del programa Daphne III per a l'expansió de Cercles a altres països, la creació d'una xarxa europea que coordini el desenvolupament del model i els estàndards d'aplicació i per a la recerca i difusió de resultats.
- Cal destacar que el programa Daphne de la Unió Europea té com a finalitat protegir la infància, la joventut i les dones de qualsevol tipus de violència.

La implementació dels Cercles pilot a Catalunya, dins el projecte europeu Circles 4EU II

Catalunya, seleccionada pel seu model d'intervenció

- **Juntament amb Catalunya, Bulgària i Letònia també aplicaran de forma pilot el programa Cercles durant el decurs del projecte (dos anys).** Mentrestant, França, Irlanda i Hongria hi participaran com a observadors per tal d'aprendre de l'experiència dels països que apliquen el programa pilot.
- L'elecció dels països que apliquen el Programa en aquesta primera fase s'ha fet després d'avaluar les condicions de la intervenció amb delinqüents sexuals a cada sistema penitenciari. En el cas de Catalunya, l'existència d'un programa de tractament i una estructura professional que l'aplica, el desenvolupament de protocols d'avaluació de risc i el mateix model de medi obert, que dóna continuïtat a la intervenció en el medi social en col·laboració amb els recursos socials, configuren el context òptim per a la implementació de Cercles.
- Juntament amb el Departament de Justícia, hi participen com a socis del projecte a Catalunya l'Obra Social de La Caixa i la Universitat de Barcelona.

La implementació dels Cercles pilot a Catalunya, dins el projecte europeu Circles 4EU III

Suport econòmic al projecte

- El Programa s'aplicarà a interns que es troben en règim obert o llibertat condicional i se seleccionaran d'acord amb uns criteris concrets –avaluació dels antecedents i factors de risc de reincidència, seguiment dels programes de tractament en centre penitenciari i existència de mancances en suport social i recursos personals, entre els més importants.
- Catalunya disposarà de **71.399 €**, **concedits per la UE**, per desenvolupar aquest Programa durant dos anys.

Aspectes a destacar del programa Cercles I

- La finalitat és la **prevenció de la reincidència** dels condemnats per delictes sexuals. El Programa dóna continuïtat al tractament fet a la presó durant el procés de transició de la presó a la llibertat.
- Els interns seleccionats són en **règim obert o llibertat condicional i han finalitzat el tractament** a la presó.
- La intervenció es duu a terme mitjançant la **col·laboració entre professionals, voluntaris, entitats socials i institucions de la comunitat**.
- La intervenció comporta tant el **suport a la reinserció com la supervisió** per a la prevenció de la reincidència.
- Aquest model és avalat per la seva aplicació a Amèrica del Nord i Europa.
- A Catalunya hi ha un total de 600 interns condemnats per delictes sexuals. El 14 % es troben en semilibertat: règim obert o llibertat condicional. Cada any finalitza la condemna una mitjana de 90 interns. Més del 80 % **no torna a delinquir**. Aquesta taxa **es pot millorar combinant el tractament a presó amb la supervisió i suport en semilibertat**.

Aspectes a destacar del programa Cercles II

- **El 75 % dels delinqüents sexuals que arriben a règim obert han seguit el programa de tractament específic per a delinqüents sexuals.** La resta segueix altres programes adaptats a les seves necessitats. A dins de la presó, el 60 % segueix o està seguint el programa per a delinqüents sexuals. La resta està a l'espera d'iniciar el tractament o està fent altres activitats de tractament.
- El programa Cercles s'aplica a Catalunya amb el finançament de la Unió Europea en un projecte coordinat amb **altres vuit països.**

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

www.gencat.cat/justicia